

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS :
külső monostoruteza 152 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint négyszer a m. Vasárnap, Keddén, Csütörtökön és Szombaton.
A nyomdára 2 k. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmad-
sor 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. helyes. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezdődik.

KIADÓ-HIVATAL :
Köszöntőre, STEIN J. könyvkereskedőre, Budapest.

Makfalva, augusztus 22-kén.

(D) Az idegen ajku sajtó azon része, mely az osztrák centralisták részén áll, nem mellőzi a magyarok alkotmányhoz való ragaszkodását most ügyvédességek szörszálhasogatásának, majd forradalmiaskodó törekvéseknek tulajdonítani.

Nem tesszük ugyan fel, hogy ők magok is higgyék azt, a mit állítanak, inkább csak politikai sofimakkal kívánnák igazolni azon törekvéseket, melyeket törvényes fogalmak alapján igazolni nem lehet.

Mi nem tagadjuk, hogy nekik, mint önzőknek, teljesen igazuk lehet, mi tökéletesen osztjuk azon nézetet, hogy ha Magyarország elfeledve ősjogait, el multját, büszkeségét, nemzeti becsületét, magát odaadja, hogy tegyenek vele az osztrák tartományok lakói közül választott miniszterek a mit akarnak, s a magyarnak ne legyen más öntudata, mint vágni Ausztria ellenét, s fizetni pénzét a nyugdíjazott óriás polgári és harci bürocratiára, s a Magyarországon kívül született kapacitásokból alakított széles körű hivatali, katonai, és kereskedelmi testületekre; hogy ez esetben Ausztria igen boldog és a mostanál egy ideig talán erősebb is lenne; azt mi nem tagadjuk.

Csak hogy itt az a kérdés, vajjon csupán Ausztriaért teremtetten az isten e nagy mindenséget? Vajjon a német nemzet azon kis töredéke, a mely Alsó- és Felső-Ausztriát lakja, méltán követelheti azt, hogy egyszerre a magyar királyság az ő kedvéért megsemmisüljön. Éppen akkor pedig, midőn, ha a nemzeteknek az élethez joguk van, Ausztria nélkül is van egy dicső és nagy német nemzet, míg ellenben, ha Magyarország elveszté önállását, kockára tette nemzetiségét, a világon többé magyar nemzet nincs sehol?

Ki ohajtana így megölni a természetet? Elnézhetné-e a miveltebb emberiség, hogy szemeláttára a népek egy elpusztuljanak? a nélkül, hogy sorsukat megérdemelnék?

Nem uraim, nem ügyvédességek fogás azon elhatározott kiüldözése, melyet mi saját becsületünkért s nemzeti és alkotmányos életünkért kiállni szilárdan el vagyunk határozva.

Mélyen fájnak nekünk azon testvérgyilkos sebek, melyeket egy uralkodó ház alatt álló testvéreink ejthetnek egymáson, mélyen fáj nekünk, azoknak balpolitikájuk, kik elkeserítenek családi tűzhelyünkön, hogy az eszeveszett háztartás a belviszály miatt mind mélyebben sülyedjen a nyomorba, szegénységbe eladósodásba.

Mélyen fáj nekünk, hogy tán haragot, tán gyűlöletet lássunk az uralkodó homlokán, hová tíz éven át türt nehéz kísértések után is, mindig készek voltak fölteni királyságunk apostoli koronáját.

Mélyen fáj nekünk látni a császárság tartományainak vezéreit oly politikai tanok hirdetésével fázadozva, melyekben hiányzik a szabadságérzet, hiányzik a valódi alkotmányos felfogás, hiányzik mindaz, a mi nekünk garanciát nyújthatna arra, hogy az osztrák tartományok élvezhessék még mostanság az alkotmányos élet azon malasztját, mely a magyar nemzetet évezreden át annyi balsors között is fenn tartotta.

Régen, már szinte egy év előtt kimondottuk, hogy két alternatíva áll fenn, vagy alkotmányosságunk teljes visszaállítása, vagy a forradalom és reactio véres harcrai.

Azon meleg küzdelem, melyet a magyar nemzet alkotmánya mellett kiállott, mutatja, hogy nem akart és nem akar forradalmat; de egyszersmind azon tántoríthatlan szilárdság, melylyel alkotmányát a nehéz idők dacára is teljes visszaköveteli, mutatja azt, hogy kész a nemzet a polgári élet minden viharait kiállani.

E részben az egész mint egy áll, minden, ki csak jogát követeli, többet nem, és senki sem áldozza fel önként jogát az erőhatalomnak, ámbár a polgári békét a nagy többség szívéből ohajtja. Isten őrizzen, hogy e polgári küzdelem a csatatérre menjen át, pedig attól félni lehet, ha nézzük a történel-

met, ha elgondoljuk, hogy csak nem-régen Mirabeau alkotmányos harcát mily hamar követte a Bastille-forradalom, s mint nem volt azután soha Franciaországnak valódi polgári nyugalma, s hogyan buktak egymásután uralkodó házai? Isten őrizzen, hogy rónáinkon s bérceink közt szétszáguldjanak a harc tigrisei! Irtozásos harc lenne ez, mely egész Európát megrázkodtatná, s népeket, trónokat temethetne el.

Ily nagy válságba józan észszel belemenni nem lehet, nem szabad, és arra való a törvény, hogy megmentse az álladalmakat ily megrázkodtatástól.

Azért támaszkodunk mi a törvényre, mert nem vagyunk forradalmárok, mert akarjuk, hogy álljanak közöttünk és királyi házunk között azon kölcsönös kötelezettségek, melyek annak a trónt, nekünk a hazát annyi századon át biztosították.

Nem vagyunk mi forradalmárok, mert minden zaklatások, kínzások s sötét emlékek közt és után, törvényeinkkel kívánjuk barátainká tenni azokat, a kik jogainkat megtámadták, s nagy májjal s szokásunk elleni hideg vérrrel kerüljük azt, hogy álladalmunk felforgatassék.

Nem vagyunk tehát forradalmárok, de vajjon vagyunk-e szörszálhasogatók?

E kérdésre élénken megfelel nemzeti alkotmányunk, s azzal ellenkező bánásmód közötti és utáni magatartásunk tizenkét keserves év alatt.

Ha szörszálhasogatok volnánk, akkor hihetetlen volna a nemzetnek megkísértenie a békés küzdelmet, akkor lehetetlen lett volna a nemzetnek az elkezdett uton akarni és remélni.

De mi akartunk s nem rajtunk fog mulni ha tán reményünk meghiúsul. Bátorságunkat semmi sem csökkenti meg, mert ha alkotmányunk védelme nem telt ki eszünköl, s karunkból, kitelik az az időből, mert habár a jelen válságos, de a jövő a miénk, ha kitartók, szilárdak leszünk, és az ész vezérletének végig alárendeljük azon nyers erőnket, mely maga is kiállja a sarat a mikor és a hol kell.

Az európai viszonyok fejlődésében biztos utmutatást látunk mi dicsőbb jövőre, és e hit által csüggedetlenek és kitartók leszünk.

Nem kívánjuk, hogy elveszzenek azok, kik most elleneink, de tudjuk: eljövend az idő, midőn barátaink lesznek, s midőn elismerik, mikép jó az, hogy itt a Kárpátok között él és virágzik egy nagy és hős magyar nemzet.

Legyünk tehát nyugodtan míg egy égi Fárosz kivezérel a szolgaság földjéről az ígért földjére.

Országgyűlés.

Gróf Teleki Domokosnak a felsőház aug. 21-diki ülésében mondott beszéde:

Jölhet nem tartom a legkönnyebb feladatnak az előtem szülő tisztelt szónok urnak előre átfutott tartalmas beszédét rögtön bírálat alá venni s mindazáltal nem tehetem, hogy azt teljesen hallgatással mellőzzem. Ha ő nagyméltósága egyedül a maga és azoknak igazolására szorítkozik, kik october 20-kán hivatalt vállaltak, ez esetben nem szölok semmit. De miután beszéde oly állításokat, oly hibztatásokat foglalt magában, melyek különösen a távolabb lévőknél könnyen balfogalmakra adhatnának okot: beszédre több észrevételeim vannak.

Az october 20-án hivatalt vállalt férfiak hazafiságában nem kételkedem, s hogy ők a kormányba lépésüket hazafias indulattól és egy jobb jövő reményében tették, kétségre nem hozom s úgy hiszem, e tekintetben az ország is elég kimélettel viseltetett irántok. Politikai oldalról sem kívánom eszekegyeseket ezután bírálni, vajjon eljárásuk mindjárt kezdetben megfelelt-e a magasabb politikai ovatasság igényeinek, vajjon nem lesz vala-e helyesebb mindjárt belátni, miszerint az october 20-diki engedmények s akkor fennforgott elvek nem elégségesek, hogy a törvények és az alkotmány helyreállításánál biztos kiindulási pontul szolgálhassanak; mindezt ezután vizsgálni nem kívánom, meg levén győződve, hogy ez azon pont, mely fölött a történelem hozhat legrészrehatatlanabb ítéletet.

A mi már ő méltóságának azon állítását illeti, mely szerint a törvényhatóságok tulzásaiban fekszik vala az alkotmány és törvény helyreállításának egyik főakadály, kétségtelen, miszerint a törvényhozó jogoknak igen nagy többsége nem csak az alkotmány és törvény, hanem a mérsékelt határát is tul nem hágta, s vajjon néhány megyének nem alkotmány- és törvényellenes, de talán tulbuzgalom sugalta végzéseiben a kormány találhata-e okot, az alkotmány és törvény további felfüggesztésére? ki teheté ezt ke-

vésbé, mint azon kormány, mely 12 éven át kivételes rendszerével a rémuralmat párosította, s most az alkotmányos és törvényes utra való állítólagos áttérése valósággal a kivételes kormányrendszernek volt kétségtelen folytatása?

A kormány october 20-ka óta követett eljárása nem hogy az alkotmány és törvényhez való közeledést foglalt volna magában, de sőt az october 20-án kimondott alkotmányos elvektől is mind inkább eltávolozott. Ő mlga maga helyesen taglálá a küllömbseget, mely octob. 20-ik és februar 26-ika közt ez utolsó időpont hátrányára létezik; ez oly hirtelen megváltozott irányra, vajjon a törvényhatóságok és az ország magatartása vagy sokkal inkább az ismert szerencsétlen rögeszmék szolgáltak-e okul? Majd bekövetkezett az országgyűlés, s a kormány a törvényhatóságokban és az egész országban követett törvénytelen s legszembetűnőbb kibágásait nemhogy megszüntette volna, de sőt még magasabbra fokozta. Tudva vannak nagyméltósága főrendek ország és világ előtt ez országgyűlés eszekegyenyei; a határozat és felirat közti viták, a felirat felterjesztése, majd e feliratrak a legfelsőbb kívánat szerinti rögtönös átalakítása, ismeretesek ország és világ előtt azon alaposág, azon elvitatlan elvek, melyekkel feliratrunk legalkotmányosabb és törvényes kívánatainkat támogatja; s mind ez előzmények után, mily feleletet foglalt magában az ismeretes kegy. kir. leirat. Elismeri, megadja-e az valósággal legfőbb törvényesebb kívánatainknak csak egyikét is? A történetek után az országgyűlést illeteti-e az a vád, hogy az egyezkedésre nyújtott kezét visszataszította, s nem ellenkezőleg azon hatalmat illeti-e az, mely a 12 évi sanyargatások után a törvényhozással való egyezkedés megkezdésére a legelső lépést megtagadta; vajjon ily helyzetben az országgyűlés öngyengesége legvilágosabb bevallása, és a legkétségteleenebb s a legfontosabb jogok kockáztatása nélkül annál a mit tett, tehetett-e egyebet?

Az előtem szölok nagyméltósága ur azon nézetét fejezé ki, miszerint a kormánynak nem lehet egyéb választása az erőszak vagy az erőtlenség nyílt bevallásán kívül.

Nem, méltóságos főrendek, a kormánynak erre szükség nincs. Néki egy harmadik, egy igen könnyű s egyedül ezelhoz vezető választása van; ő helyesen és egyedül csak a törvényesség útját választhatja, mely egyaránt távol van az erőszaktól, mint az erőtlenségtől, és mely egyedül adja kezébe a fonal azon végét, melyen lebonyolíthatja azon gomolyagot, melyet nem mi, hanem ő bonyolított össze. Azt mondá végül az előtem szölok t. szölok ur, miszerint, ha a létező és megszilárdult viszonyokhoz nem alkalmazkodunk, megeshetik felvirágnik ez ország, de az nem azon haza lesz, melyet dicső királyunk szent István alapított; — elismerem, hogy ő mlga a mondottakban hazánk viszonyainak egyik legkomolyabb oldalát értette, de mindamellett aggodalmát nem osztom. Mi mlgtos főrendek nemcsak legszen-
tebb kötelességünk, de a legfontosabb politikai okoknál fogva is, hazánk boldogságát egyebütt, mint alkotmányunk és törvényeink megvédésében, nem kereshetjük, nem találhatjuk. Hazánk egyik legnemesebb testvérmemzetisége közelebről a legmagasabb jeleit adta annak, miszerint ő is a jelen alkotmány s a létező törvények sértetlenségében helyezi egyedül alapját, legbiztosabb kiindulási pontját nem csak a haza, de ön nemzetisége lehető felvirágzására.

En biztosan reményem, miszerint hazánk többi nemzetiségei is átlátandják a fönnebbi meggyőződés igazságát; de ha ez teljes mértékben nem is találta létesülni: a mindenható, ki már nem egyszer megsegíte, ez uttal is győzelemre vezetendi e hazánk legigazságosabb, legtörvényesebb harcát. Léteznek csak egyetértés között, egyetértés e haza jobbjai közt, s az ország legnagyobb részében, én teljesen meg vagyok győződve, miszerint meg lesz oldva jelen feladatunk, melynél még nehezebbet már nem egyet oldott meg hazánk s nemzetünk.

— Az alsóház elnökének búcsubeszéde aug. 22-kén:

„Hazánk története számos országgyűléseket mutat fel, melyek törvényhozó hivatásuk teljesítésében nagy nehézségekkel küzdöttek: de nehezebb körülmények között, mint ezen országgyűlés egy sem jött össze, egy sem tanácskozott soha.

„Messze vezetne, messzebb, mint e végzetes órának keretébe illik, ha e nehézségeknak okait és forrását nyomozgatnám, ha párvonalat akarnék húzni, ezen országgyűlés, s azok között, melyek megelőzték azt; s azért csak azon megjegyzésre szorítkozom:

„Hogy a létező viszonyok között nem is lehetett a jelen országgyűlésnek más feladata, mint hogy fentartsa, megővja, tisztába hozza, fenhangon visszakövetelje s biztosítani igyekezzék az országnak elévülhetetlen ősi jogait.

„E feladatnak az országgyűlése, önök, tisztelt képviselők, teljes mértékben és nemesen megfelelték.

„Szöloktak a szívet és elmét egyiránt megragadó legremekebb szönoklat hangján, tanácskoztak a tárgy fontoságához méltóan és kimerítőleg, midőn arról volt szó, hogy felfertítenek a nemzet jogait, feltámassanak annak vérső sebei a kimutatassanak a gyógyszerek, melyek azoknak orvosságára mellozhetetlenek.

„Midőn azután a körülmények úgy kívánták, kebelük mélyébe fojtán el szívüknek sajtó fájdalmát, tudtak hallgatni is, vagy közakarattal egyhangulag elhatározták magukat, mindazoknak őszinte indokolt, kimerítő kijelentésére, miknek nyilvánítását a törvény iránti tisztelet, hazánknek

el merem mondani az uralkodóháznak szinte egy, mint a velünk egy fejedelemnek személyében egyesült minden országnak egyező érdeke parancsolólag megkívánta.

„S azért akármiként forduljon a kocka, mely elvette van; ha a láthatár borító komor fellegek közül fel fog ismét derülni az alkotmányos szabadságnak és törvényes önállóságunk fényes csillaga, az utókor is hálásan fogja elismerni, hogy e szerencsés eredményben önkönként jelen országgyűlési küzdelmeinek nagy része van: de ha az egy rendeltetés szerint ismét súlyos és hosszas szenvedések várakoznának is a nemzetre, önkönként mindig vigasztalást találunk abban, hogy kötelességüket hiven teljesítették, abból semmit nem mulasztottak el; elmondhatandó, hogy az országgyűlés előtt vádlottként állott: itt állunk, másképpen nem tehetünk, Isten segítsen meg.”

„Az országgyűlésnek működése azonban most már megszűnendvén; a többi, mi ezután teendő, a nemzetet magát illeti. Én meg vagyok győződve, hogy a nemzet figye a nemzet kezében leghívottabban van letéve. A nemzet be fogja váltani képviselőinek szavát, s hiven állhatatosan fog ragaszkodni az ország alkotmányos jogaihoz, törvényes önállóságához, melyeken kívül számára nincsen üdv. De nincs most helyén, hogy mindezeket bővebben elemezzem, s azért engedjek meg.”

„Záródekl, hogy néhány szót magamról is szólhassak. Nem tudja senki jobban mint én, ki ezt mélyen érzem, hogy tehetségeim az idők nagyszerűségéhez képest, mily parányiak: Tudom, hogy elnöki tisztemet viselését ily nehéz körülmények között egyedül önkönként szíves hajlama, kiméletes elnézése, becses bizalma tették lehetségessé, melyért, hogy hálás köszönetemet fogadni méltóztassanak, tisztelettel kérem. Tudom, hogy önkönként várakozásainak csak egyedül tisztem kötelességeinek teljesítésére irányzott számukom tisztaságával feleltem meg, de ennek öntudata által bátorítva magamat azon kérésre jogosítottak is érzem, hogy felejtsek el önkönként szándékaim tisztaságáért, a hiányokat, melyeket elnöki tisztem teljesítésében tapasztaltak és a midőn innét saját tüzhegyekhez visszatérve, az ország távol vidékein is azon hazafiai lelkesedéssel teljesítendő polgári kötelességeiket, melylyel itt törvényhozói tisztükben eljárak, tartassanak meg becses emlékeztetőkben engemet, ki azt, hogy önkönként bizalmára, habár csak pillanatig is érdemesítve valék, mindig életem dicsőségének tartandó. Végre kötelességemnek tartom tisztelt elnöktársaim, s a jegyzői kar nevében is szíves köszönetet mondani önkönként a bizalomért, melyben önkönként által érdemük szerint részesítették és búcsuszavaimat az ohajtással zárom be: „Isten önökkel: egyetértés, állhatatosság, áldozatkészség nemzetünknek, áldás szerett hazánk.”

— Gróf Apponyi György zárbeszéde aug. 22-dikén:

„A mai ülésnek komoly természete alig engedi, hogy a mélyen tisztelt házunk magas figyelmé más irányban és különösen személyes ügyben vitésség igénybe; mindazáltal a hálaérzetnek ellenállhatlan ösztöne legyőzi bennem a szerénység által ébresztett azon kétkedést s hinni merem, hogy a mlgos főrendek szokott s mindenkor tapasztalt engedékenység veendik, ha kevés, de szívem mélyéből eredt szavakkal érintem a reám nézve kimondhatatlan nagybecsű viszonyt, melyben a mlgos Főrendekhez állani szerencsém volt. (Eljen.) Tesszem ezt azon viszonyoknak utolsó perczeiben, miszerint némiképp adhasam jérelt mlgos Főrendek! határtalan tiszteletemnek és azon hálaérzetnek, melynek kifejezésére magamat elégtelennek érzem. Nem hálálhatom eléggé méltóságos főrendeknek irántam csekély érdemem felett mindenkor tanusított jó akaratát és bizalmát, mely által támogatva gyarlóságom miatt elcsigálgatnom soha nem lehetett, sőt inkább élénkült bennem a remény, hogy hivatásomnak, mely az ügy fontossága és szentsége, azonkívül a mélyen tisztelt házunk méltósága által valóban magasított lett, parányi erőmmel is megfelelni képes leszek. (Eljen.) — Habár az események hatalma ezen diszesz hivatásomnak véget vetett, habár a balsors a mlgos Főrendek hazafiai buzgó törekvését és nemes ezélu tevékenységét megakasztotta, habár azok, kiket a haza iránti kötelesség, a jog szentsége iránti kegyelet és a közügy iránti hívség egy szívvel és egy lélekkel egyesített, ezáltal meghiusult reményekkel távoznak el egymástól: mindazáltal feloldhatlan marad azon kötelék, mely őket szellemileg egymáshoz s a haza szent ügyéhez fűzi (helyeslés); legyen szabad reménylenem mlgos Főrendek, hogy azon élénk rokonszenvben, mely keblemet eltölti, a mlgos Főrendek engem is részesíteni szíveskednek, s valamint rám nézve elfelejtetlen lesz az idő, melyet a mlgos Főrendekkel, mint hön tisztelt munkatársakkal tölteni szerencsém lehetett, hogy m. Főrendek is csekély személyemet szíves és jóakaró emlékeztetésekre tovább is méltatni kegyeskedjenek. (Eljenzés, mind feláll.) Az utolsó gyűlésnek ezennel vége lévén, ezen országgyűlésre tevékenységünk megszünt, azért voltam bátor kevés búcsuszavakkal legmélyebb hálámat kifejezni (eljenzés).

Külföldi lapok a magyar ügyről.

A „Messager du Midi” című marseillei lap következő cikkeit közöl Párisból aug. 12-ről: „Mindazon mozgalmak közt, melyeket most Európában látunk, egy sincs, mely jobban megérdemléné a szabadság minden igaz barátjainak sympathiáját, bámulatát és lelkesedését, mint a magyar mozgalom. Ezen egy forradalom az, mely teljesen legitím, egészen szabadelmít, egyedül ez, mely mit sem vett magába a három század óta feltámadt pogány eszmékből, egyedül ez, mely igazán a keresztény civilizatio alapelveire támaszkodik.

„Az elvére nézve oly legitím francia forradalom, mely a Bourbon ház elköszötte jog és szabadság visszakövetelése volt, a helyett, hogy újra szervezte volna a politikai szabadságot, megalapította a democatit, nevelte a centralisatiót, új művet alkotott, — megadott dicsőséget, hatalmat, nagyságot, polgári egyenlőséget, anyagi haladást; egy szóval mindent, kivéve az egy önkormányzást, az az a valódi polgári és politikai szabadságot. Talán tulzok, mi-

dőn valódi szabadságot mondok, mert a szabadság a fel fogáshoz képest különböző lehet; de a kereszténységen alapuló civilizatioban a szabadság a népeknek azon jogában állott, hogy magukat kormányozhassak.

„Ma, az ujkori liberalisok nagy része azon jogot tartja szabadságnak, hogy a kormány bírálja, megtámadja és rágalmazza. Szükséges hát tisztába jönnünk a szabadság értelmével, mielőtt róla beszélhetnénk. A magyarok, svédek, angolok, mint oly népek, melyeket a 16-dik századbeli új-jászlétes nem vitt politikai pogányságra, mind egyképpen értelmezik a szabadságot: azon jogot értik alatta, hogy magok kormányozzák és igazgassák magokat. Ezen kormányformában az egyén majdnem fő s az állam majd semmi, — ellenben a másutt bevitt többi rendszerben az állam minden s az egyén majd semmi. Az önkormányzati államokban az egyéni szabadságot természetesen, korlátozza azon család iránti kötelesség, melynek tagja, község iránti, melyben él, munkát és bir; a tartomány iránti, melyben bizonyos számú községek érdekei összpontosulnak, az állam és központi hatalom iránti, mely az ország közös érdekeit képviseli, igazságot szolgáltat, a hadsereget vezérli és végrehajtja a törvényeket.

„Igy fogták fel már a középkorban a keresztény népek a polgári és politikai szabadsági gyakorlatát. A magyar nemzet bü maradt ez elvekhez. Midőn a törökök meghódítással fenyegették Európát, Magyarország kénytelen volt szerződésre lépni a Habsburg házzal, hogy visszaverhesse, s Magyarország soha nem szegte meg e szerződést, s ma is csak szoros végrehajtását követeli. Ellenben az ausztriai kormány, hogy hatalma árnyékát Németországon fentarthassa, kénytelen a német liberalismus útján járni, mely más kormányformát nem tud, mint a centralisatiót. Magyarország nem akarja alá vetni magát a német ál-liberalismusk; szilárdul ragaszkodik a maga jogaihoz; — s ha az uralkodó saját lelke benső sugallatát követve rászáná magát, hogy Magyarországra vesse a súlyt, s Pestre költöznék, s Magyarország segítségével oly magyar-szláv birodalmat alkothatna, melynek fővárosa egykor keleten lehetne. Nem hiszi ezikkiró, hogy Bécsben óhajtanak az erőszakos összeütközést Magyarországgal; — de ha arra kerülne a dolog, igen valószínűen lángba borulna valamennyi tartomány Cattarótól a Bálti-tengerig, s tény, hogy Hercegovinában, Bozniában, a vitéz szerbek országában, Lengyel- és Oláhországban, Pest felé fordítják szemüket a népek, sőt hihetileg egész európai Törökország minden népei is. A ciklik így végződik: „Mindezen oly élénk nemzetiségi érzelmi, s a szabadság iránt még folytonosan fogékony népek jövedője azon szerepeltől függ, melyet Magyarország fog játszani az eseményekben. Ha a Duna mellékén fekvő szép földeken egy nagy alkotmányos állam alapítatik, ha ily módon egy valóban szabadelmít kormányforma lép életbe Európa és Ázsia között, nagy és termékeny eredmények háramlanak belőle kelet újja születésére és a civilizatio haladására.

A „Times” következőleg ír: „Haesak Ferenc József császár nem állítja, hogy az 1848—49-ki események a magyar intézményekre nézve tabula rasát eredményeztek, nem vitathatja el, hogy a magyarok, még pedig a nélkül, hogy neki kellene azt megköszönniök, saját oly alkotmányt bírnak, melynek erejénél fogva ők szavazhatják meg adókat, s dolgaikat igazgathatják. A császár ugyan végre is épp oly nagybecsű szabadelmákat adhat nekik a birodalmi tanácsban; de a jogezim mégis egészen más természeti lenne. Ők ugyanis most szabadelmáikat bizonyos rendes jogezim erejénél fogva bírnák, mely oly erős, hogy annak védpaisza ezime alatt a császárság egész erejével szembeállni bátorodnak. Most az országgyűlésnek a császár általi feloszlatása váratik; de a feloszlatás ez esetben nem megsemmisítés. A magyar országgyűlés életben maradand, ismét összejöved. De ha a császárnak egyszer akár mikor a birodalmi tanácsot kellene feloszlatnia, mi lenne akkor a magyarokból, ha ők azon jogukat, melynél fogva országgyűléssel összejelehetnek, az új birodalmi képviseltethetésért áldozatul oda adandottak?

Ezek azon tekintetek, melyek a magyarokat arra indították, hogy a bécsi meghívást el ne fogadják. A császár terveit magokban véve kimenthetők, igazolhatók, de a bir, melyben a császár kormány áll, nem elég jó arra, hogy uekik tartalékot biztosítson. A bécsi udvar mindig abszolút volt hagyományában, s nem mindig bü igéreteihez. Ő ma szabadelmít, de holnap talán despotikus leszen, a magyarok pedig nem örömet térnek el régi utjuktól oly ezélből, hogy egy igen bizonytalan új pályára lépjenek fel, magukat kockáztatolag. Hogy ők gyanakodó szemekkel örökdnek szabadelmáik felett, hogy semmi kedvök sincs ugyanazon lépésre leszállni a többi tartományokkal, s végre hogy alaplatlan félelemben élnek a végett, nehogy az összes birodalomba beolvadjanak, mi igen jól tudjuk; de ezen alapon és téren nem is védhetnék meg magukat a törvényhozási unio ellenében. De midőn ők az osztrák udvar régi tetteire, s azon önkényes, s nem engesztelékeny módra hivatkoznak, melyben a jelen indítványok tétettek, akkor előrelátásuk, óvakodásuk nagyon is igazolható, kitétnék, hogy félelmek, melyek által az előidézett, nem alaptalanok.”

Reichsrath.

— Az alsóház aug. 23-ki ülésében Schmerling ú felségének a reichsrathhoz intézett következő tartalmu ízenetét olvasta fel:

(A császár panaszkodik a magyarországi zavarokról. Az okt. 20-dikai engedmények, ugymond, melyekkel az 1849. ápril. 14-ken a dynastia és practica sanctio ellen elkövetett büntényt a felelősek adia át, nem ily hálát érdemeltek. A császár Magyarorszáért mindent megtett, a mit a méltányosság kíván, a többi ország iránti igazság megenged s a birodalom politikai fejlődése parancsol. Helyreállította Magyarország alkotmányát, ennek minden szabadelmít intézményét, valamint a nemzeti önállóságot is, azon egyetlen fültét mellett, hogy a katonai szolgálatra, pénzügyre s nemzetgazdaságra vonatkozó politikai jogok gyakorlata az összes monarchiára nézve közös legyen. E fentartásra a császár fül volt jogosítva, mert a forradalmi hatalom Ma-

gyarország alkotmányát megszegte s tetteleg megszüntette. De Ausztria nagyhatalmassági állására való tekintetből arra kötelezte is volt. Az országgyűlésnek tehát az 1848-ki törvények átvizsgálásához kellett volna látni s az átvizsgált alkotmányok megfelelő koronázási hitlevelet szerkesztenie. E helyett azonban változtatlanul el kívánta ismertetni még azon pontokat is, melyek a korona előjogát, az ősszállam jogait s a nem-magyar nemzetiségek érdekeit sértik, jöllehet e pontokat csak Horvát, Szlavon- és Erdélyország irányában alkalmazott erőszakkal lehetne foganatosítani.

Habár azonban az országgyűlés nem lépett a kiegyezkedés terére, sőt az értekezések fonalt éppen megszakadtak nyilvánította, a császár mégis Magyarorszában is meg akarja tartani az alkotmányos elveket. Ennélfogva kijelenti:

1) hogy az octoberi s februári törvények, mint magától értetik, fennállanak, az alkotmány változtatása a reichsrath belegezése nélkül nem történhetik, minden ország bármikor küldhet követeket a reichsrathba az ennek fentartott jogok gyakorlata, valamely ország részt nem vevése azonban a többit nem gátolhatja a jognak gyakorlataiban;

2) hogy az 1848 diki törvényeknek az alkotmánynyal egyező pontjai el fognak ismertetni, a new egyezők viszszautasítatnak.

3) hogy a jelenlegi országgyűlés feloszlatatik, mert merev tagadólágossággal tartotta magát, az új országgyűlés mentül előbb egybelelvatik.

A rend helyreállítására s fentartására utasítások adtak. Végül kijelenti a császár, hogy a birodalmi egységhez, az országok autonomiájához s az alkotmányos szabadsághoz ragaszkodva, bizalommal tekint a jövőbe.

Az üzenet felolvasása után Pillersdorf a császárhoz intézendő felírást indítványoz; indítványát, melynek a lengyelek s részben a csehek ellene szavaznak, a többség elfogadja; a felírási javaslat kedden lesz előterjesztendő.

Az urak házában ugyanaz történt.

Szász nemzeti gyűlés.

(Aug. 12-ki ülés folytatása és vége.)

Gullnak a többség és kevesebbég véleményét bíráló fejtegetései után Stebriger szolt; ő osztja előtte szólnak nézeteit, de, ugy hiszi, egy új választó törvény alkotása előtt még más kérdések lennének megoldandók.

Schwarz fölemliti, hogy már a mult gyűlésben indítványozta, miszerint nevezessék ki egy három tagu bizotmányt, mely a tervet elkészítse és a gyűlésnek benyújtja. Követársának módosítványaival egyetért. A korszellem a szabálypontok módosítását igényli; de valamint azokat nem lehet pár nap művének nevezni, ugy az átalakítás se történhetik egyszerre meg. A bizotmány munkáját nem nyújthatja be a mostani gyűlésnek. Oda-szavaz tehát, hogy a bizotmány készítse el a javaslatot és nyújtsa be annak idejében.

Schuller szintén meg van győződve, hogy az idők folytán a szabálypontok közül sok, igen sok, sőt minden elavult. De új intézmények alkotásánál alapul a korszellem és korigény veendő. Más alapevek más alapot teremtettek. Egyes részletek revisióához fogni nem lehet; az egésznek új szervezést kellene adni. Itt egy egészen új épület felállításáról van szó. S minden építésnél három fődolog van: az alap, az anyag és az alak. Tudjuk, hogy nem minden anyag alkalmazható minden alapra, s hogy nem minden alapra emelhetni épületet, a melynek alakja meg van határozva. Főtekinet fordítandó tehát az alapra. De van-e ily elapunk? Tudhatjuk-e bizonyosan: hogyan és hová építsünk? Nem! S ennélfogva azon nézetben vagyok, hogy részletes revisióba nem bocsátkozhatunk, a szabálypontok alapos revisióához pedig majd csak akkor foghatunk, ha a területi kérdés jól megoldott. Pártolom tehát a többség véleményét.

Trauschenfels azon megjegyzésére Gullnak, hogy a kisebbségi vélemény határozatlan, sikeresen hiszi felelhetni, hogy ezen javaslat tartalma és határa kellek meg van szabva épp a szabálypontok tartalma által. Ő azt hiszi, épp arról van szó, hogy a szászok megmutassák, miszerint elég erővel bírnak ezen zürzavaros világban is rendbehozni a a maguk házi dolgaikat. Való, hogy az idő kevés, de épp ezért szükség mielőtt kiküldeni a bizotmányt a végett, hogy fogjon mielőbb munkához. A mi Schuller azon állítását illeti, hogy a kórkedés ne tárgyalassék a területi kérdés megoldása előtt; az annyit mint az egészet egy országgyűlés összejeöltétől tenni függővé, mert a területi kérdés megoldását illetőleg be kell várunk az országgyűlést. De ő nem látja át miért ne lehetne hozzáfogni a dologhoz. Nem valami lényeges eltérésről van itt szó, nem kell itt új épület, csak a réginek idomítása. Brassói követ Lassel indítványára szavaz tehát.

Eitel: A segesvári követ ur állítja, hogy a többség véleménye által nem veszélyeztetik autonomiánkat; én pedig azt mondtam, hogy igen, s ezen állítástom azon következtetésre fektetem, hogy belső és külső viszonyaink egyiránt sürgetik a változtatást és ha mi nem élünk saját jogunkkal, a kormány lesz kénytelen intézkedni, tehát octroyálás útján alkottatnák, a mit magunk kellett volna hogy alkossunk. Schuller ur azon állítása ellenében, hogy nincs területünk, melyre építünk, felelem: nekünk van territoriumunk, a szász föld (Sachsenland) ez a mi alapunk az építéshez, erre építhetünk és kell építnünk, mert tovább nem lehet és nem szabad mennünk.

Ohnitz: Azon indítványra szavazok, hogy a szabálypontok revisio alá vétessenek és pedig rögtön. Ha nem is az egészet, de a választó törvényt meg kell változtatni. Ennek szükségességét bizonyítja az oct. 20-ki diploma és arra vonatkozó legm. rendeletek, melyeket a szabálypontoknál nem lehet fentartani. Különben is a szabálypontok nem felelnek meg a korszellemnek, nem egyeztetethetők a szabadság, egyenlőség és testvériség elveivel, ezeket majdnem egészen kizárják, minél fogva csak meghasonlást idéznek elő az egyes nemzetiségek közt. A szabálypontok a román nemzetet egészen kizárták a törvényhozásból. Igaz, a román nemzetnek a szászszal egyenlően kellett volna a

jogokban osztotnia, de egyenjogúságot soha se láthattak, mert minden javadalmakat kizárólag a szász élvezett. Mindennek csak a szabálpontok okai, mert azoknak határozataival a szászok a testvéremzeteket egészen elnyomhatták és el is nyomták. Egész Európa előhaladt a korszellemnek e tekintetben megfelelt; csak mi maradtunk hátra. Indítványozom tehát, hogy a választó törvény még most, ezen gyűlésben tárgyalassék a magas helyre megerősítés végett fölterjesztessék. Ezen választási törvény következő elvek szerint lenne alkotandó:

1. Falukon a communitas, a szónok, a falusi előjáróság korlátlanul választathassék a választási joggal bírók közül. Választásnál szavazattöbbség döntson. A választottak 3 évre foglalják el hatáskörüket; akkor új választás rendeztetik.

2. Városokon az összes választók választják a képviselőket és szónokot; 3 év múlva új választás.

3. Miután a tanács és tisztség nemcsak városi és mezővárosi, hanem egyszersmind székbeli hivatal, ezeknek választásánál székbeli küldöttek is folynak be. A székbeli választó kövek száma a városi választók és a külső lakók számához képest lenne meghatározandó.

4. Ugyanez tartassék szabályul a főhivatalnokok, polgárnagy, királybíró stb. választásánál.

5. Az országgyűlésre és a szász nemzeti gyűlésre való választásoknál folynak be a városok és faluk is.

6. Választó legyen falun minden birtokos lakó, papok, iskolatanítók, mesterelemek stb. s mindazok, a kik 100 o. é. ft. évi jövedelmet mutatnak ki.

7. Városi választó minden beíró lakó, mindazok a kiknek műhelyük van, s legalább egy legényt tartanak. a papok, iskolatanítók, ügyvédek, hivatalnokok, orvosok stb. ha nincs is birtokuk.

8. A választóknak a 24 évet betöltötteknek és függetleneknek kell lenni. Nem szabad, hogy bűn vagy kihágás vagy haszonlesés miatt elítéltek legyenek.

9. Minden választó választható városban és falun egyiránt és pedig minden hivatalra, ha az erre szükséges törvényszabta tulajdonokkal bír.

10. Miután minden nemzetiség iránt tekintettel kell lenni, a hivatalnokok, a communitas tagjai stb. választassanak a városi vagy falusi lakók számaránya szerint. Azon községekben, a hol s románok a szászokkal egyenlő számban vagy többen vannak, a communitas és hivatalnokoknak legalább fele, a hol a szászok többségben vannak, legalább egyharmada románokból álljon. Hasonló arány érvényesíttessék a tanácsok és tisztségeknél stb.

Épp azért említem fel a választásoknál a nemzetiiséget, mert előtűnik a példák, hogyan mentek végbe a választások. Különösen az újonnan választott, most ugynevezett alkotmányos hivatalnokok annyira mentek, hogy a hol a románok azon egy hivatalban voltak, új választásokat rendeztek, a románokat kitétték, s a hivatalokat mind csak szászokkal töltették be. Ha a felügyelő a választást intézte, tudni se akartak a románokról. Előterjeszttem tehát ezen javaslatot, mert ha e körülményekről kellőleg tekintetbe nem vesszük, soha semmiben egyik nem leszünk, már pedig sehol se oly szükséges az egység szászok és románok közt, mint itt in fundo regio.

Elnök: Ezen szabálpontok semmi tekintetben sincsenek a nemzetiségek ellenére. A szabályozás semmi elnyomást nem alapít, s csak egy pillantás is a szász föld (Sachsenland) román lakóira meggyőz, hogy azok soha se voltak elnyomva. Általában figyelmeztetnem kell szászsebesi követ urat, hogy beszédeiben a nemzetiség és egyenjogúságra néve ne éljen oly agresszív kifejezésekkel, különben kénytelen leszek rendreutasítani.

Dr. Guist: Osztom nagysíki királybíró véleményét, hogy igen is van tér, a szász föld, a melyre alkotmányomást nem alapít, s csak egy pillantás is a szász föld (Sachsenland) román lakóira meggyőz, hogy azok soha se voltak elnyomva. Általában figyelmeztetnem kell szászsebesi követ urat, hogy beszédeiben a nemzetiség és egyenjogúságra néve ne éljen oly agresszív kifejezésekkel, különben kénytelen leszek rendreutasítani.

Graffius szintén a bizottmányi többség véleményére szavaz, azon nézetben lévén, hogy a választások a egyes népek közt lehullottak, s egyiknek se kell hogy külön municipiuma legyen. Valamint az egész birodalom számára egy alkotmány teremtett, úgy egész Erdélyországra néve is egy alkotmány kell hogy előálljon (entstehen), melyet az erdélyi országgyűlés fog meghatározni.

Még szólt Lassel tovább magyarázván indítványát. Eitel ismétli, hogy előbb arra kéne szavazni: valyon általában nevezessék-e ki vagy ne egy bizottmány? Ezen nézet azonban nagy ellenzékre talált és elvetették. A felett lő szavazás, hogy: a bizottmány által beadott többségi vélemény határozattá emeltessék-e? Ez 12 szavazattal 9 ellenében elvetették, s így végeztetik, hogy rögtön megkezdessék a szabálpontok re- visiojának munkája. A további kérdés, hogy: a re- visio a szabálpontok egész tartalmára kiterjesztessék vagy ne? 16 szavazat 5 ellenében igen- nel dőlt el.

Klein indítványozza, hogy az ő indítványa is szava- zat alá bocsáttassék. Heves vita támad. A kérdés támad, hogy hát tulajdonképpen miben áll a határozat? Indítványozta-

tik, hogy újból szavazzanak. Végre megnyugsznak, hogy a czél el van érve.

Még két kérdésre lő szavazás:

A politikai képviselő kérdés külön tárgyalassék-e? S ha igen:

Annak munkálata bevégeztessek-e még ezen gyűlésen? Szavazásnál az első kérdés 12 szavazattal 9 ellenében „nem”-mel dőlvén el, a második kérdés nem is került szá- vazás alá.

Klein és Papp különvéleményt jelentenek be.

Tulnyomó többséggel határozatot végül, hogy a bizott- mány három tagból álljon, kik a gyűlés körén kívülről is szedett szavazásjegyek által jelöltessenek ki a legközelebbi gyűlésben.

Elnök az e tárgy feletti vitát befejeztetnek nyilváníja és Eitel felszólítja, hogy vegye át az elődó szerepet a napi renden levő legközelebbi tárgyra nézve.

Eitel jelenti, hogy egy szász udvari agensnek felál- litását tárgyzó indítvány a bizottmány által a községekkel közlendőnek találtatott. Vita nélkül határozattá lett.

Referens (Klein) jelenti, hogy Domzsa azon in- dítványára nézve, mely a nemegyesült lelkészek dotációját illeti, a bizottmány véleménye, miszerint határozassék, hogy a gyűlés kérdéssé intézkedése a községekkel újabban kö- zöltessék.

Hosszabb, de nem lényeges vita után határozattal, hogy az erre vonatkozó statútum szentesítése a maga utján szorgalmaztassék, azonközben a hivatalok felszólíttassanak, hogy a nemzeti gyűlésnek a román lelkészek és iskolák iránti 1848-diki határozatait fogantossák.

Ezzel a gyűlés eloszlott.

W. Bányai, aug. 6-án.

Midőn folyó évi tavasz elején megyei törvényhatósá- gaink szervezése körüli nézetimert keblő lapjaink hasábjain közzé tettem, a többföli megkeresések és hozzám intézett kérdezgetések sejtene megengedtek, miszerint azon közléseim- mel a közlőg érdeklődésben hasznos dolgot cselekedtem. En- nélfogva bátorítva érzem magamat, nemcsak Alsó-Fejér megye részére főispáni megbízás folytán általam készített s a mel- tóságos főispán ur által a szükséges kijavítások megerősít- tett s életbe is léptetett, a büntényítő eljárásokban és bört- ünkezelés körüli utasítás közzé tenni.

Török Antal, alispán.

Utasítás.

A hajduk igazgatására s a rabokkal bánásmódra fel- ügyelettel megbízott alispán részére; ugy a fenni eljárások körül azon alispán rendelkezése alá helyezett porkoláb és hajduk köteleességei miként teljesítésére nézve:

Az alispánok egyike lévén a fenni különböző eljárá- sok körül főfelügyelettel megbízva; annál fogva teendője is, a börtönöket és személyzetet illetőleg, két szakmára osztlik; ugymint:

I. A hajduk igazgatását, —

II. A rabokkal bánásmódot — és börtönök körüli in- tézkedéseket, tárgyzó szakmákra.

I. Szakma.

A hajduk igazgatását illetőleg: felügyel alispán:

1-ször hogy a porkoláb mind maga, mind a keze alatti hajduk köteleességeit teljesítik; miért is:

2-ször ezeknek minden felvételben köteleességeiket felol- vassa; ugy az ujonnan szegődteknek is.

3-szor. A hajduk nagyobb vétségeit megfenyíti, — su- lyosabb vétségeiket törvényszék elcibe adván, megbünteté- sőket eszközöl.

4-szer. A katonai forgásokban a hajdukat a porkoláb- bal gyakoroltatja, — egyenlő s tiszta öltöztetésükre felügyel- tet. Fegyvereiket a porkolábbal vizsgálattja s a bejelenten- dő hiányosokat kiigazittja.

5-ször. Hajdukat a megyefőnöknek befogadásra vagy elbocsátásra ajánlja.

6-szor. Lajstromot tart, melybe a porkolábbal a haj- duk nevei után, időnként azok magaviseletét bejegyezteti.

7-szer. Az alispán rendelkezése alá következő sze- mélyzet adatván:

a) Porkoláb mint börtönőr és megyeház mestere.

b) Hat vagy a szükséghez képest több börtönőr hajdu. Mindezeknek köteleességei alábbi utasításokban körül írvák.

II. Szakma.

A rabokkal bánásmódot és börtönök körüli in- tézkedéseket illetőleg.

Mindenik alispán a maga kerületében főrendőrfelügye- löi hatóságot gyakorol, — annál fogva:

1-ször a járásközbani tisztviselők a foglyokat, önkén- tes vallomásaik, — ugy a tanúadások és a büntény körülményeit kiderítő más adatok bevételeivel egyetemben beki- sértetik az alispán elcibe.

2-szor. Az ily bekisért és az alispán rendeltetéből el- záratandó fegyenczek a porkoláb által a fogdák felett in- tézkedő alispánnak bejelentetvén, az ennél levő börtöni jegyzőkönyvbe íratnak, éppen ugy a porkoláb naplójába is beigtattatnak.

3-szor. A büntény mivoltához képest alispán urak kö- vetik a mlgs főispán ur által a folyó év május 16-dikáról 172. elnöki szám alatt kiadott és az alispánokra vonatkozó utasítás hetedik pontját.

4-szer. A fennebb második pontban érintett rabok fő- könyvébe, — ugy a porkolábnál lévő naplóba is sorozat- ként (rubrikánsként) beírattik a fogolynak neve, eredete, szá- mazási helye, életkora és személyes leírása, állapota, vagyis foglalkozási módja, feladott vétkenek minősége, a bekisért- tetés, kezessége kibocsátás, ugy a visszahozatás napja. S ha nős s illetőleg férjes: ugy híves társa neve is s gyer- mekei száma, s hogy eddigelő volt-e fogságban?

5-ször. Fog még egy nagy könyv is tartatni a fog- dák felett intézkedő alispán urnál, mely a rabok itéleti könyve leendő; melybe beírattik a fogoly neve, tánája azon folyó szám, mely alatt a 4-dik pontban irt fogoly beigtatva van, azután az itélet büntetés minősége, a testi büntetésre

ítélnek büntetése kiszolgáltatásának ideje, ugy a kiszaba- dulás napja sorozatonként.

6-szor. Mely itéleti nagy könyvből az intézkedő, vagy az illető alispán jeleli ki a porkolábnak azon foglyokat, kik az udvaron kívüli köz, vagy magánosokhoz munkára kibo- csáthatók.

7-szer. Az idejüket kitöltött foglyok a porkolábnál által az intézkedő vagy illető alispánhoz vezetettvén, ez nekik a szokott leveleket kiadja, az ily fogoly ha fogsága ideje alatt megalkodott s rossz indulatnak ismertetett fel, ekkor lakhelyéig kíséret alatt küldetik és a járási tisztviselő rend- őri szemléje alá rendeltetik.

8-szor. A fogdák felett intézkedő alispán, a rabok számáról külön, ugy a dologra bocsátottakról megint külön, naponta létszámot vesz be a porkolábtól; ugy a megbete- gült rabok felől is.

9-szer. Felügyel az intézkedő alispán, hogy a rabok közt rend és csendet tartson fel a porkoláb, szeszisitalok- kal őket élni ne engedje és hogy azok sérelmét s fogyat- kozásait vizsgálja s azokat a porkolábbal elintéztesse, vagy ha nagyobbserűnek, maga elintézte.

10-szer. Felügyel az intézkedő alispán, hogy a rabok kirendelt élélme, ugy munkájok béréből illetékek kiszol- gáltassék a porkoláb által, e felett vezetett jegyzéket he- tenként megvizsgálván.

11-szer. Illető lelkész urak megkerestetnek, hogy va- sárnapok és nagyobb ünnepek alkalmával a foglyokat lelki tanítással vigasztalni és ezen eseteket hathatós oktatással jó utra téríteni készkedjenek.

12-szer. Felügyel az intézkedő alispán, hogy a por- koláb s hajduk alább elősorolandó minden köteleességeit pontosan teljesítsék s az intézkedő alispán mindezekről időn- ként a megye főnökének tevéen jelentést. Mindkét alispán pedig együltt év végével statisztikai kimutatást adnak be, melyben a fegyenczek neve, származása, kora, vallása, ál- lapota, vagyis foglalkozási módja, bünténye, s az, hogy volt-e még fogva s büntetve, foglalva legyenek sorozatonként.

13-szor. Az el nem itelt foglyok hazulról élelmezte- vén, s a kinek az nem telnek, az a megye terhére élelme- zendő más rabokkal egyformán fog tartatni.

14-szer. Az elített rabok élelmezése a megye költsé- gén, a porkolábi utasításban irt módon történvén; az intéz- kedő alispán fogván a szokások részletek kiszolgáltatását áresőkkenntés utján a vállalkozókkal elintézni. Önként érte- tik, hogy minden egyes rabra nézve is napontai élelmezése feljegyeztetik egy külön jegyzőkönyvbe a porkoláb által, s időnként az intézkedő alispán által megvizsgáltatik, hogy így a kinek módja van, attól a megye részére a tisztség utján az élelmezésérti kárpótlás felhajtassék.

15-ször. A beteg rabok gyógyittatása is a megye költsé- gén történvén, e véghő az orvosszerek jutányos kiszol- gáltatása iránt a megyei orvossal egyetemben intézkedend az alispán ur, erre nézve is pontos jegyzék vitetvén; s az illető orvosi rendelvényre is az orvos által a beteg neve ráíratván, hogy a megye e kiadást illetőleg is a rab által kárpóttassék. E kárpóttási igény a megye részére fennáll a temetési költségeket is illetőleg a meghalozott rabok vagyonából.

16-szor. Mely fenni 14-dik és 15-dik pontok alatti ki- adásokról a porkoláb által vezetett jegyzőkönyven kívül, az intézkedő alispán is vezetend egy jegyzőkönyvet, minden rabra nézve az elleno folyt kereset költségei felől, mint- hogy e tekintetben is kárpótlás eszközöndő a megye részére.

17-szer. A most irt 14-dik, 15-dik és 16-dik pontok- ban érdekelt kárpótlás tekintetéből gondoskodnak alispán urak, hogy bekisértetendő foglyot illetőleg a járásbeli tiszt- viselő küldje be: annak vagyonai állása felől kimutatását a fogoly bekisértetésekor, mit ha az elmulasztana, azt pótlólag küldessék be velők az alispánok.

18-szor. Ha a rab megyeheli, ugy az alispánok neve alatt a tisztség rendeltetése a szolgabírák hajtják be fenni kárpóttási igényeket s a börtön pénztárába adják be, ha pedig a rab más törvényhatóságbeli, akkor az alispánok je- lentésére a tisztség eszközöndi a kárpóttások megkaphtását.

19-szer. Ha a rab megszöknék, annak kerestetését és személyes leírása folytán köröztetését a fogdák felett intéz- kedő alispán eszközlendi a tisztség utján.

20-szor. Börtöni leltár készitendő 3 példányban, egyik a porkolábnak adatván ki, másik az intézkedő alispánál tartatik, a harmadik a megyefőnökhez, mint legfőbb felügye- lőhöz, nyujtatik be, melyben minden fogdához tartozó kel- lőek, békők sat. bejegyezendők, s irt kelleknek minőségéről időnként intézkedő alispán a megyefőnökhez jelentend ad be.

21-szer. Ha a rab halálra ítéltetett, azt a kirendelt siralomházba viteti a porkolábbal, a vasat róla levéteti, hozzá hivatta az illető lelkészt; s a porkolábnak különösen meg- rendeli, hogy az ily rabot éjjel nappal két fegyveres haj- duval őriztesse s felügyelje, hogy az ilyek látogatására ösz- szegyűlekezők közül sokan egyszerre be ne eresztessenek.

A kivégeztetést az illető alispán intéztetvén, az erre szükséges őrséget az alispán rendelteti ki. (Folytatjuk.)

Sajtóhiba. Lapunk 131-dik számában Marosszékek Deák Ferenchez intézett iratában hibásan áll: „képviselet házának” e helyett „képviselet házáknak”, és alatt „törvényhozó tagok” e helyett „tör- vénnyhatóságok.”

KÜLÖNFÉLÉK.

— A „Sürgöny” bécsi levelezője írja, hogy b. Ke- mény Ferenc ő nmga, habár egy erdélyi országgyűlés egybehívását el nem kerülheti, legalább el van határozva annak törvényes alapját megővni. Az ősz hazafi, — mond levelező — megbukhatik az igaz, de engedni e tekintetben bizonyosan nem fog.

— A pesti kir. tábla folyó hó 21-ről költ hirdetménye szerint, az ügyvédi oklevelük megújításán, pótvizgálata, vagy rendes ügyvédi vizsgálatra leendő bocsátatás végett jelentkeztetteknek tudtul adja, hogy a nyomós okok miatt azonnal vizsgálatra bocsátandók vizsgája folyó hó 24-dikén már elkezdődött. Azoknak, kik bírói vizsgát kiállottak, de ügyvédi vizsgálaton nem mentek át, pótvizsga letételére hí- tánapul sept. 24-ke van kiűzve. A rendes ügyvédi vizsga

lat folyó évi november 11-én kezdődött. Azok, kiknek az ügyvédi oklevél megújítása minden további vizsga nélkül kiadatni határozatott, e hó 27-re volt eskütellet vétve a kir. tábla ülésében megjelenésre felszólítva. Az ügyvédség vagy ügyvédi oklevél elnyerése iránti jelentkezés újabb határidejű folyó évi november 11-ke tűzött ki.

— A Királyhágón túli főispánok, e hó 23-án Pesten a gr. Károlyi György termében értekezletet tartottak a hivatalos köreikben követendő irány megállapítása végett. A szigorú törvényesség választottat jelszól s elhatározatott, hogy a főispánok a megyei közigazgatás és igazságszolgáltatás érdekében minden erejüket meg fogják feszíteni s a rend, és esend fentartását minden törvényes módon eszközölni. Ez értekezleten az ország primása is jelen volt.

— Az országgyűlési képviselők 22-én este búcsu lakomát tartottak a lövészteremben. 23-án pedig a megyeház terében gyűltek össze, s ott azon irányelveket állapították meg, melyeket haza menve követni fognak.

— Szent István napján Czenken a családi sirboltban gr. Széchenyi István emlékeztetése nagy gyász ünnepély tartatott, melyre a közel és távolvidékről számos részvevő jelent meg.

— A „Kronst. Ztg.”-nak írják Fogarashól, hogy szent István napját ott is díszes egyházi szertartással ünnepelték meg, a mi talán emlékeztet haladó idők óta nem történt.

— Aradon szent István napja éjén az utcákon énekelve csoportozó nép és a katonaság között összeütközés történt, mely alkalommal öt katona nehéz sebet kapott.

— Szegedváros példájára a „polgármester” hivatali ezimet Arad is „polgárnagyra” változtatta át. Ajánljuk figyelmükbe e minden esetre helyes nyelvészeti módosítást Királyhágón inneni városhatóságainak is.

— Mészáros János nagyecseri udalmi gépész új találmányu jeles ekéből nagy mennyiséget rendeltek meg, és szállítanak még e hó folytán Belgiumba, Napoleon herceg most öröklött jószágaira.

— Schaumburg Lippe Adolf uralkodó herceg, a dárdai uradalom birtokosa Baranyamegyében, 1000 forintot adott az akadémia palotájára, 1000-t a tükére, 1000-t pedig egy a pesti lyceumban jogot tanuló szegényebb baranyamegyei ifjúnak adandó ösztöndíj alapjául.

— Csuz Pál rablóból 12 jómáért kísérték Somogyból Zalamegyébe szembesítés végett. Az elrablott értékekből egy ezüst szelencze a benne volt 40 darab arannyal és 16 darab ezres bankjeggyel megkerült s a tulajdonosnak kézbesítettett.

— A névmagyarítások e termékeny korszakában egy „Németh” családnevű egyéniség is kérelmezett nevének „Magyar”-ra leendő átváltoztatása végett. A helytartó tanács visszautasította a kérelmet, miután „Németh” kétség-telenül magyar név.

— Megjelent és beküldetett hozzánk „A máramaros-szigeti helvét hitv. gymnasium értesítője” a folyó évről. Kiadta Szilágyi István igazgató-tanár. A füzet értekező részében egy emlékbeszéd van Szilágyi Istvántól s egy emlékröszet P. Szathmáry Károlytól; mindkettő Hari Péter emlékének szentelve, ki 1784-ben, mint 23 éves ifjú növendéke a kolozsvári főtanodának, menvén Szigetre corectori czimvel, 1788-ban az iskolának igazgatója lett s neki köszönhető lételet a mostani nagyobb iskolaépület, melynek alapköve 1802-ben tétetett le. A szigeti iskolában a le-

folyt tanév alatt hét rendes és egy mellék tanár tanított. Az osztályok száma hat, a növendékeké 86. Huszonhárommal több az azelőtti évi 63-nál.

— Az erdélyi lovar-egyletnek jövő szept. hó 8-dikán délelőtti 11 órakor Kolozsvárt a kaszinó helyiségében választmányi ülése leendő, melyre a tisztelt igazgatók és választmányi tagok ezennel tisztelettel meghívatra.

Kolozsvárt, 1861. aug. 24-én.

Biró Lajos, m. k.

lovar-egyleti titkár.

— Nyílt számadás. Nemes Aranyosszék fiatal-sága által f. hó 11-én Bágyonban egy táncvigalom rendeztetett, melynek felelőse a megdicsőült nagy költőnk Petőfi szobrának felállítására, más fele az Aranyosszék- és Tordamegyében létező rokkaunt honvédek fülsegállítására határozatot kötözkarral. Az összes jövedelem teszen 115 ft 49 krt. Ennek egyik fele 57 ft 75 krt. o. é. már az egye-sült Aranyosszék és tordamegyei honvédségélyző-egylet el-nökének kézbesítetteti; a másik felet 57 ft 74 krt. o. é. azon kéréssel van szerencsém a tisztelt szerkesztő urnak át küldeni, hogy ezen összeget az illő helyre felküldeni sziveskedjék, s egyuttal tiszteletteljesen föl kérem, hogy az egész tiszta jö-vedelemről hirtalpilag a tisztelt közönséget értesítse s en-nek a közhiiré tételére sziveskedjék a tisztelt szerkesztő ur a többi lapszerkesztőseket is föl kérem. *)

Mara György, megbízott.

POLITIKAI HIREK.

— Ferdinánd Maximilián osztrák főherceg beszéde, melyet írásból olvasva mondott Southamptonba: „Polgárnagy ur és uraim! Köszönetet mondok ama hize-gő szavakért, melyeket hozzám intéztek; de mindenekelőtt köszönöm a módot, melylyel engem fogadtak szeretett és tisztelt királynéjok nevéhez csatolván az én nevemet. Vala-mint a hercegnőre, úgy reám nézve is igen nagy öröm annak érzete, hogy a rokonság szoros kötelékei által sa-játoltunk oly fejedelemszékhez, ki magasabban áll még saját magán erényi — mint csak nem pártatlan nagysága által azon nemzetnek, mely felett uralkodik. Öröme az, hogy bennem is látni akarják önök azon nemes hivatást, melynek Angolország is dicsőségének nagy részét köszöni. Büszkélkedem abban, hogy tengerész vagyok, s minden tö-rekvésem s büszkeségemnek czélfá leendő az osztrák flotta öregbítése és kifejlesztése. Az én hazám is alkotmá-nyos most — mond tovább a főherceg — mint önö-ké, s minthogy tele van hajlandósággal a szabadságra (halljuk!) s minthogy igen sok tekintetben inkább hasonlít Angliához, mint más európai tartományhoz, azon hitben élek, hogy minden nap erősebb rokonszenvet hozand Anglia és Ausztria közé, minek következtében a két birodalom po-litikailag és kereskedelmileg fog egymáshoz közeledni. Min-denkor gyönyörűséggel látom én Angliát, mert senki sem bámulja oly őszintén annak nagyságát és nagyságának okait, mint én, s mi sem okozhatná volna reám nézve kellemesebb benyomást, mint azon meleg fogadtatás, melyben maré-szesített engem egy oly derék község, mint Southampton.”

*) A pénzt haladéktalanul kézbesíteni fogjuk m. Tiszta László urnak. Laptársainkat pedig bizalomteljesen kérjük e nyílt számadás meg-említésére. Szerk.

— Párisból aug. 17-kéről írják: Nápolyban, Napo-leon császár tiszteletére 15-én önkénytelen kiválgították a várost. A fényözönben uszó utcákon tolongó nép Napo-leont, Viktor Emánuel, Garibaldit és Cialdinit éltette. Róma-ban is ünnepélyesen megölték e napot. A sz. atya áldást osztott a népnek. A francia épületek ki voltak világítva. Goyon diszlakomát adott. A csendet és rendet sehol se háborították.

— Párisból írják, hogy az oroszországi hírek nagy-ban foglalkoztatják az ottani politikai köröket. Ilona nagy-hercegnő több udvarhölgygyel száműzetett. Az összeeskü-lvés bebizonyodottnak látszik.

— III. Napoleon nevenapján, aug. 15-én Varsóban a nép részéről egy küldöttség tiszteletgel a francia főügynök-nél.

— Nápoly, aug. 18. A francia csapatok a pápai bir-tok határan egy rablócsoporthat megrohantak; egy embert megölték, ötöt elfogtak; a többi Castellevecchioba menekült olasz területre.

— Victor Emanuel király egy reggeli alkalmával marsala-borral töltött poharát Garibaldi és a garibaldianusok egészségre tirtette ki.

— Cialdini visszavette lemondását és marad tovább-ra is Nápoly polgári és katonai kormányzója.

Ujabb. Zágrábból távirják aug. 24-ről. Az or-szágygyűlés mai ülésén öt szerémi képviselő jelent meg. Krajlevic indítványa, hogy t. i. a magyarországhir-ói értekezlet munkálata bizottmányának adassék ki s lehetőleg még az országgyűlés megeshető feloszlása előtt elfogadtassék, sürgősenek találtatott s az intéző bizottmányhoz utasítottat. Kuslan azon közleménye folytán, hogy Jellasich altábornagy esküje letétele al-kalmával tett nyilatkozataiért nyugalmaztatott, Klagen-furtha beleebeztetett, minek következtében a szolgál-atból kilépett, a ház egyhangulag ő felségénél ellen-előterjesztést teendő küldöttséget határozott.

— Türr tábornok Wiese-Bonaparte herceghöl-gyet veszi nőül. A herceghölgy, ki 17 éves, uno-kája Buonaparte Canino Lucian hercegnek. Rendki-vüli szépségű, nemesszívű és kitűnő műveltségű. Türr tábornok már jelentette házasságát Carignan herceg-nek, ki rendkívüli előszeretettel viseltetik a hírneves magyar tábornok iránt.

— A „M. Post” párisi levelezője írja, hogy az egyházi államban levő katonai hatóságok ezentul ko-molyan fel fognak lépni a bourban rablóbandák ellen, s szükség esetében a rendőrséget is maguk fogják gyakorolni. Ezt a császár maga parancsolta meg, mi-dőn Vichyből Párisba visszatért. Ezen intézkedés ha-tásáról tanuskodik azon aug. 18-án kelt nápolyi táv-sürgöny, mely szerint a francziák egy csomó zsiványt fogtak el egy határszéli városban.

T. és felelős szerkesztő DÖZSA DANIEL.

H I R D E T E S E K.

HIVATALOS.

(244)
Sz. 1507. 1861

Hirdetmény.

(3—3)

az állami lótenyésztési díjak e folyó évben Erdélyben történendő kiosztása iránt.

Ő csász. és ap. kir. Felsége 1860. február 9-dikén kelt legfelsőbb határozata értelmében az állami lótenyésztési díjak kiosztása e folyó évben következő módon fog megtörténni.

1) Állami lótenyésztési díjak ítéltetnek:

a) 4—7 éves anyakanczáknak sikerült szopós csikóval, a melyek jól vannak tartva, egész-ségesek és erőteljesek, és jó tenyészkanczák minden tulajdonságaival bírnak.
b) három éves kanczáknak, a melyek kitűnő tenyésző képességet ígérnek, és befogva még nem voltak.

2) A tenyésztési díjakért pályázó kanczák tulajdonosai helység-előjárósági bizonyítvány-nal kell hogy bebizonyítsák, a szopós csikóval bemutatott anyakanczáról, hogy a csikó születése előtt már birtokukban volt, a három éves kanczáról pedig, hogy annak anyja a bemutatott kancza születése előtt övék volt, és a bemutatott ló náluk nevedekett.

3) Tenyésztési díjat nyert anyakancza 7 éves kora eléréséig még egyszer pályázhatik újabb tenyésztési díjért, ha a díj nyerése után következő valamely esztendőben ismét bemutatattik sike-rült csikóval. Oly anyakancza, a mely már két díjat nyert, többé nem pályázhatik.

4) A tenyésztési díjak kiosztása történik ez évben: **Déészsen** szeptember 10-én, **Maros-Vásárhelyt** szeptember 20-án, **Szebenben** szeptember 30-án, **Brassóban** október 10-én.

A nevezett négy pályázó helyek mindegyikén 10 díj, összesen 88 darab cs. k. aranyban osztatik ki, még pedig: **Csikós anyakanczáknak:** 1 díj 25 darab arannyal, 4 díj 6 darab arannyal; **Hároméves kanczáknak:** 1 díj 15 darab arannyal, 4 díj 6 darab arannyal.

5) A bemutatott kanczák díjdemességének megítélése, valamint a díj odaítélése is mind-egyik pályázó helyen egy e végre külön kinevezett polgáriakból és katonákból álló vegyes bi-zottság által történik.

6) Az odaítelt díjak a díjazott állatok tulajdonosainak az egész bizottság jelenlétében, vala-mennyi pályázó előtt arról adandó nyugtára rögzőn készpénzben kiadatik a bizottság polgári tagja által, éppen úgy felolvastatnak azon tenyésztők nevei is, a kik díjra érdemes kanczákat hoztak a pályahelyre, de a díjak elégtelen volta miatt jutalmat nem nyerhettek.

A díj-kiosztás eredményei és a pályázott állatok száma utólagosan szokott módon fog közhiiré tétetni.

7) Hogy a díjkiosztással megbízott bizottság idején tudtára juthasson az illető pályahelyre megjelent valamennyi pályázónak, minden pályázó kancza tulajdonosa köteles, magát legalább a 4. pontban kijelölt díjkiosztási napon legkésőbbre délelőtti 11 óráig, a pályahely megyéje vagy széke főispánjánál vagy főkirálybírájánál, vagy azok helyettesénél jelenteni, a kitől a további uta-sítást fogja kapni.

Kolozsvárt, aug. 12-én, 1861.

A kir. főkormányzék elnöke
Gr. Mikó Imre s. k.

(245)

Hirdetvény.

(3—3)

Szebenszék területén Resinár, Disznód és Gurariu helységeiben a szarvasmarhák között a marhavész nyavalya; — Szászsebenszék területén pedig. Szászpián helységében a lépfene nyavalya ütött ki.

Mi is oly hozzáadással tételik közhiiré, miszerint a fennebb említett ragály folyamáról s megszűnéséről a közönség értesítettni fog.

Kolozsvárt, aug. 21-én 1861.

A kir. főkormányzék től.

NEM HIVATALOS.

(249)

A mező-szengyeli, szakáli és keménytelki **korosmárlási jogok** folyó évi szeptember 29-én kezdődő két egymás után következő évekre szeptember 20-kán a hely színén, árverés útján, haszonbérbe fognak adódni.

(248)

H I R D E T M É N Y.

(1—4)

Alóliirtól e f. hó 10-re virradólag, ösmereken egyének által ellopott egy piros prj-kancza ló, mely 14 marok s 2 hüvelyk magasságu, homlokán csillag, a hátulsó lábsiklaja szársa s kissé tehénylábak, troppa meave fejét jobbra és balra hordja, mintegy 5—6 éves. Minélfogva tiszte-lettel felkérjük mindenki, ki az irtólórló valami tudomással bírna jelenben vagy ezután: alóliirtat egy Sáromberkére — utolsó posts Maros-Vásárhely — bérmentellen czimzendő levél által tudósi-tani sziveskedjen.

(228)

Haszonbéri hirdetmény.

Az erdélyi unitárius nemes Statusnak nemes Alsó Fejér vármegyében Ladamoson, N. Sze-bentől csak két órai távolságra lévő rész jószág, ugymint maga az udvarház, körülette fekvő ga-bonás, csűr, istálló, szép kiterjedésű szántó és haszálló helyeivel s gyümölcsösöivel, e folyó 1861-ik évi szeptember 29-ik napjától kezdve jövő 1868 ik évi április 24-ik napjáig, hat és fél évekre haszonbérbe kiadó, a haszonbéri feltételekről és a jószág terjedelméről tudomást vehetni helyt Ladamoson gazdatiszt Kovács Jánosnál, s Kolozsvárt Ferenczi Mozesnél belső magyar-utczában 410. szám alatt.

(246)

Egy jó kiadó **ZONGORA** kerestetik. Bővebb tudomást ve-hetni **STEIN J.** könyvkereskedésében.

(243)

Kiadó szoba kerestetik,

belső farkas-, királyutczában, vagy ennek szomszédságában. A kiadni szándé-kozó értekezhetik bel-farkasutczában 74-dik szám alatt.

(3—3)